YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

6 päivänä lokakuuta 2009 *

Asiassa C-438/07,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 18.9.2007,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään I. Koskinen, L. Parpala, M. Patakia ja S. Pardo Quintillán, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Ruotsin kuningaskunta, asiamiehenään A. Falk,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

jota tukee

Suomen tasavalta, asiamiehinään J. Heliskoski ja A. Guimaraes-Purokoski,

väliintulijana,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit A. Ó Caoimh, J. Klučka, U. Lõhmus ja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.2.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Ruotsin kuningaskunta ei ole noudattanut yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21.5.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY (EYVL L 135, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 27.2.1998 annetulla komission direktiivillä 98/15/EY (EYVL L 67, s. 29; jäljempänä direktiivi 91/271), 5 artiklan 2, 3 ja 5 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että yli 10 000 asukasvastineluvun (avl) taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen kaikki jätevedet, jotka johdetaan suoraan haavoittumiselle alttiille alueille tai niiden valuma-alueille, täyttävät neuvoston direktiivin 91/271/ETY liitteessä I säädetyt olennaiset vaatimukset.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yleissopimus Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusta

2 Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen (vuonna 1992 tarkistettu Helsingin sopimus) (EYVL 1994, L 73, s. 20; jäljempänä Itämeri-sopimus), joka hyväksyttiin Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (vuonna 1992 tarkistettu Helsingin sopimus) tekemisestä yhteisön puolesta 21.2.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/157/EY (EYVL L 73, s. 19), sopimusosapuolena on eräiden jäsenvaltioiden ja Venäjän federaation lisäksi myös Euroopan yhteisö.

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivi 91/271 koskee sen 1 artiklan mukaan yhdyskuntajätevesien keräilyä, käsittelyä ja vesistöön johtamista sekä tiettyjen teollisuudenalojen jätevesien käsittelyä ja vesistöön johtamista. Direktiivin tarkoituksena on suojella ympäristöä edellä mainittujen jätevesien johtamisesta aiheutuvilta haitoilta.

4 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’yhdyskuntajätevedellä’ talousjätevettä tai talous- ja teollisuusjäteveden ja/tai huleveden seosta;

– –

4) ’taajamalla’ aluetta, jossa on niin tiheä asutus ja/tai niin runsaasti yritystoimintaa, että jätevedet on viemäröitävä ja johdettava jätevedenpuhdistamoon tai purkupaikkaan;

5) ’keräysjärjestelmällä’ yhdyskuntajätevesien keräämiseen ja johtamiseen käytettävää viemärijärjestelmää;

6) ’yhdellä avl:llä (asukasvastineluvulla)’ sellaista orgaanista biologisesti hajoavaa kuormitusta, jonka viiden vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus (BOD5) on 60 grammaa happea vuorokaudessa;

– –

8) ’biologisella käsittelyllä’ yhdyskuntajätevesien käsittelyä menetelmällä, jossa on yleensä biologisessa käsittelyssä jälkiselkeytys, tai muuta menetelmää, joka täyttää liitteen I taulukossa 1 esitetyt vaatimukset;

9) ’asianmukaisella käsittelyllä’ yhdyskuntajätevesien käsittelyä sellaisilla menetelmillä tai siten, että purkuvesistö täyttää johtamisen jälkeen tämän tai muiden yhteisön direktiivien asiaa koskevat laatutavoitteet ja säännökset;

– –

11) ’rehevöitymisellä’ sellaista ravinteiden, erityisesti typpi- tai fosforiyhdisteiden veteen rikastumista, joka aiheuttaa levien ja muiden korkeampien kasvilajien kasvua ja aiheuttaa veden eliötasapainon häiriintymistä ja veden laatuvaihteluja;

– –

13) ’rannikkovesillä’ laskuveden rajan tai suiston ulkopuolella olevia vesiä.”

5 Direktiivissä tarkoitettuihin jätevesiin sovellettavat yleiset säännöt sisältyvät direktiivin 4 artiklaan, jonka 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että viemäröidyt yhdyskuntajätevedet on ennen vesistöön johtamista käsiteltävä biologisesti tai vastaavalla tavalla – –”

6 Direktiivin 91/271 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on 2 kohdan soveltamiseksi määriteltävä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä haavoittumiselle alttiit alueet liitteessä II vahvistettujen arviointiperusteiden mukaisesti.

2. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kaikkia viemäröityjä yli 10 000 avl:n taajamien jätevedet on käsiteltävä ennen niiden johtamista haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31 päivästä joulukuuta 1998 alkaen.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen yhdyskuntajätevesien vesistöön johtamisen on täytettävä liitteessä I olevassa B kohdassa vahvistetut olennaiset vaatimukset. – –

– –

5. Edellä 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen säännösten tulee koskea myös haavoittumiselle alttiin vesistön valuma-alueella sijaitsevia jätevedenpuhdistamoita, joiden jätevedet osaltaan aiheuttavat vesistön pilaantumista.

– –”

7 Kyseisen direktiivin liitteessä I olevan B kohdan 2 ja 3 alakohta ovat sanamuodoltaan seuraavanlaiset:

”2. Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilta johdettavan jäteveden on 4 ja 5 artiklan mukaisesti täytettävä taulukossa 1 esitetyt vaatimukset.

3. Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamojen sellaisiin haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, jotka liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan määritelmän mukaan ovat rehevöityviä, johdettavien jätevesien on lisäksi täytettävä tämän liitteen taulukossa 2 esitetyt vaatimukset.”

8 Mainitussa liitteessä I olevassa taulukossa 2 todetaan seuraavaa:

”Taulukko 2: Liitteessä II olevan A kohdan a alakohdassa määritellyille rehevöitymiselle alttiille alueille joutuvia yhdyskuntajätevesien puhdistuslaitosten päästöjä koskevat

vaatimukset. Paikallisista olosuhteista riippuen käytetään yhtä tai kumpaakin muuttujaa. On käytettävä pitoisuuden tai poistotehon arvoja.”

9 Tämän taulukon toisen rivin mukaan kokonaistypen pitoisuuden on oltava joko enintään 15 mg/l taajamissa, joiden avl on 10 000–100 000, ja 10 mg/l tätä suuremmissa taajamissa tai sen poistotehon on oltava vähintään 70–80 prosenttia.

10 Direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisessa alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavat ryhmät voidaan ottaa huomioon harkittaessa, mitä ravinnetta jäteveden käsittelyssä olisi jäteveden jatkokäsittelyn avulla vähennettävä:

i) järvet ja sellaiset joet, jotka laskevat järviin / altaisiin / suljettuihin lahtiin, joissa veden vaihtuminen on todettu vähäiseksi ja joissa voi tapahtua ravinteiden rikastumista. Näillä alueilla jäteveden käsittelyyn tulisi sisältyä fosforin poisto, ellei voida osoittaa, että fosforin poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen. Suurten taajamien jätevesien osalta voidaan harkita myös typen poistoa;

ii) suistot, merenlahdet ja muut rannikkovedet, joissa veden on todettu vaihtuvan huonosti tai joihin johdetaan suuria ravinnemääriä. Pienistä taajamista tulevalla kuormituksella on yleensä vain vähäinen merkitys tällaisilla alueilla, mutta suurten taajamien jätevesien käsittelyyn olisi sisällytettävä fosforin ja/tai typen poisto, ellei voida osoittaa, että poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen;”

Kansallinen säännöstö

11 Ruotsin kuningaskunnan kirjelmissä esitetystä kansallista lainsäädäntöä koskevasta kuvauksesta käy ilmi, että toimintaan ja toimenpiteisiin, joilla on vähäistä suurempi merkitys ympäristön kannalta, sovelletaan Ruotsin ympäristölakia (miljöbalken). Ruotsissa lisäksi kaikilla yli 2 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevillä jätevedenpuhdistamoilla on oltava lupa, joka perustuu tapauskohtaiseen harkintaan. Lupahakemusta tutkittaessa arvioidaan kokonaisvaltaisesti sen alueen tilaa, jolle jätevedet johdetaan, siten, että otetaan huomioon kaikista lähteistä peräisin olevat jätevedet ja vaikutus, joka on myötävirran jätevesillä.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

12 Ruotsin kuningaskunta luokitteli vuonna 1994 kaikki vesistönsä haavoittumiselle alttiiksi alueiksi. Se vahvisti tämän luokittelun komissiolle 1998 ja 2000. Tämä jäsenvaltio ilmoitti lisäksi, että se oli käyttänyt arviointiperusteena rehevöitymistä ja että vaadittu käsittelytyyppi voitiin määrittää asianomaisten vesistöjen perusteella. Ruotsin kuningaskunnan mukaan direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisen alakohdan ii alakohdassa tarkoitettujen arviointiperusteiden nojalla koko Ruotsin alue on rehevöitymiselle tai rehevöitymisvaaralle altis alue fosforipäästöjen vuoksi.

13 Komissio lähetti 23.10.2002 Ruotsin kuningaskunnalle virallisen huomautuksen sen vuoksi, että tämä jäsenvaltio ei ollut noudattanut direktiivin 91/271 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan. Laiminlyönti johtui sen mukaan siitä, että kaikki haavoittumiselle alttiilla alueilla sijaitsevien yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen jätevedet eivät olleet kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa B kohdassa säädettyjen vaatimusten mukaisia. Ruotsin kuningaskunta oli velvollinen viimeistään 31.12.1998 noudattamaan mainittuja vaatimuksia, joita sovelletaan kaikkiin jätevesiin, jotka ovat peräisin yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, sekä kaikkiin jätevesiin, jotka ovat peräisin yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, jotka sijaitsevat haavoittumiselle alttiiden alueiden valuma-alueilla.

14 Ruotsin kuningaskunta kiisti 5.2.2003 päivätyssä vastauksessaan komission väitteet ja katsoi noudattavansa direktiiviä 91/271. Ruotsin viranomaiset katsoivat, että Norrtäljen kunnasta pohjoiseen sijaitsevien alueiden yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden Itämereen johtamista vesistä ei ollut tarpeen poistaa typpeä. Se katsoi lisäksi, että muiden Keski- ja Etelä-Ruotsissa sijaitsevien yli 10 000 avl:n taajamien jätevedenpuhdistamoiden typpipäästöt eivät vaikuta rannikkovesien rehevöitymiseen, koska typpeä pidättyy riittävästi luonnollisesti siirryttäessä valuma-alueella pilaantumislähteen ja meren välillä.

15 Komissio osoitti 1.4.2004 Ruotsin kuningaskunnalle perustellun lausunnon, jossa se esitti tieteellisiä tutkimuksia, jotka osoittivat, että Perämereen ja Selkämereen johdettujen vesien sisältämällä typellä oli vaikutusta varsinaisen Itämeren rehevöitymistasoon. Se totesi, että kaikista vesistä, joita yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamot johtavat Itämereen, myös Perämereen ja Selkämereen, olisi poistettava sekä fosfori että typpi.

16 Komissio katsoi lisäksi, että Keski- ja Etelä-Ruotsin yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista peräisin olevat typpipäästöt osaltaan pilaavat Itämerta, joka on haavoittumiselle altis alue. Se huomautti lisäksi tältä osin, että luonnollinen pidättyminen valuma-alueilla ei ole hyväksyttävä typen poistomenetelmä rannikkoalueilla.

17 Ruotsin kuningaskunta vastasi komission perusteltuun lausuntoon 14. ja 22.6.2004 päivätyillä kirjeillään ja totesi, että kun jäsenvaltion on otettava kantaa siihen, mitkä alueet ovat rehevöitymiselle alttiita direktiivissä 91/271 tarkoitetulla tavalla, sen on myös arvioitava, mitkä ravinteet osaltaan vaikuttavat rehevöitymiseen. Kun tämä jäsenvaltio on omaksunut kantansa tältä osin, sen on huolehdittava siitä, että typpi ja/tai fosfori käsitellään tehokkaammin paikallisista olosuhteista riippuen. Ruotsin kuningaskunta korosti lisäksi, että jäsenvaltiot voivat vapaasti valita, mitä menetelmää ne haluavat käyttää typen poistamiseksi yhdyskuntajätevesistä. Sen mukaan direktiiviä

91/271 on tulkittava siten, että luonnollinen pidättyminen voidaan ottaa huomioon menetelmänä typen poistamiseksi sisämaasta peräisin olevista yhdyskuntajätevesistä, jotka virtaavat joissa ja vesistöissä ja laskevat sitten haavoittumiselle alttiille rannikkoalueille.

18 Komissio ei ollut tyytyväinen vastaukseen, jonka Ruotsin kuningaskunta antoi kyseiseen perusteltuun lausuntoon, joten se nosti käsiteltävänä olevan kanteen.

19 Suomen tasavalta hyväksyttiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 28.1.2008 antamalla määräyksellä väliintulijaksi tukemaan Ruotsin kuningaskunnan vaatimuksia.

Kanne

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

20 Ruotsin kuningaskunta on jakanut viiteen ryhmään, jotka mainitaan sen vastineen viidessä ensimmäisessä liitteessä, ne 141 yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa, joiden jätevedet päätyvät suoraan haavoittumiselle alttiille alueille tai niiden valuma-alueille.

21 Tämä jäsenvaltio on täsmentänyt vastauksessaan, että mainituista 141 jätevedenpuhdistamosta viiden tilanne on korjattava. Sen mukaan Kristianstadin taajaman jätevedenpuhdistamo yhtäältä sekä Jönköpingin ja Huskvarnan, jotka muodostavat nykyään yhden taajaman, jätevedenpuhdistamot toisaalta on poistettava tämän jäsenvaltion vastineen liitteestä 1 ja lisättävä tämän vastineen liitteeseen 3. Lysekilin

jätevedenpuhdistamo on poistettava kyseisestä liitteestä 1 ja lisättävä mainitun vastineen liitteeseen 2. Hammarön jätevedenpuhdistamo on poistettava Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteestä 2 ja lisättävä tämän vastineen liitteeseen 1.

22 Ensiksi Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 1, sellaisena kuin se on muutettuna sen vastauksella (jäljempänä muutettu liite 1), mainitaan ne jätevedenpuhdistamot, joiden tämä jäsenvaltio katsoo olevan direktiivissä 91/271 asetettujen vaatimusten mukaisia. Sen mukaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne ei ole perusteltu näiden puhdistamoiden osalta, koska niillä kaikilla on käytettävissään typen poistoa varten erityinen laitteisto, joka täyttää kyseisen direktiivin vaatimukset. Komissio tyytyy toteamaan, että Eslövin, Kristianstadin ja Jönköpingin puhdistamot eivät poista typpeä käsittelemistään yhdyskuntajätevesistä, mikä on kyseisen direktiivin vastaista.

23 Toiseksi siltä osin kuin kysymys on yhtäältä Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 2, sellaisena kuin se on muutettuna sen vastauksella (jäljempänä muutettu liite 2), luetelluista jätevedenpuhdistamoista ja toisaalta kyseisen vastineen liitteessä 3, sellaisena kuin se on muutettuna kyseisellä vastauksella (jäljempänä muutettu liite 3), luetelluista jätevedenpuhdistamoista, komissio toteaa, että se hyväksyy Ruotsin kuningaskunnan kannan, jonka mukaan kyseiset puhdistamot eivät täytä direktiivin 91/271 vaatimuksia, koska ensiksi mainitut eivät ole varustettuja typen poistoa varten ja toiseksi mainitut eivät poista riittävästi typpeä käsittelemistään yhdyskuntajätevesistä.

24 Kolmanneksi siltä osin kuin kysymys on Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 5 luetelluista puhdistamoista, komissio erottelee ne sen mukaan, virtaavatko niiden jätevedet suoraan tai välillisesti Perämereen vai suoraan tai välillisesti Selkämereen. Komissio katsoo, että koska suurin osa Ruotsin sisävesistä virtaa varsinaiseen Itämereen, jonka rehevöityminen aiheutuu pääasiallisesti fosforista ja typestä, näitä vesialueita on pidettävä näiden kahden ravinteen osalta haavoittumiselle alttiina. Näin ollen kaikkien näiden puhdistamoiden olisi otettava käyttöön direktiivin 91/271 5 artiklan 2, 3 ja 5 artiklassa tarkoitettu tehokkaampi käsittely (jäljempänä jälkikäsittely) paitsi fosforin, myös typen osalta.

25 Komissio myöntää, että Perämeren vesistö on haavoittumiselle altis ainoastaan fosforin osalta, mutta katsoo, että Perämerta ei voida tarkastella erillisenä, koska ravinteita, myös typpeä, kulkeutuu sen merialtaasta muihin Itämeren osiin. Komissio tukeutuu erityisesti Water Research Centerin sen pyynnöstä vuonna 2003 laatimaan tutkimukseen direktiivin 91/271 täytäntöönpanosta Ruotsissa (jäljempänä vuoden 2003 tutkimus) ja katsoo, että Selkämeren vesistö on ainakin osittain typpihaavoittuvainen. Perämereltä ja Selkämereltä peräisin olevien vesien valuminen varsinaiseen Itämereen merkitsee, että typpeä kulkeutuu huomattava määrä.

26 Siltä osin kuin viimeiseksi on kyse Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 4 luetelluista puhdistamoista, joita tämä jäsenvaltio pitää direktiivin 91/271 vaatimusten mukaisina, ei myöskään ole tarpeen suorittaa typen poistoa, koska luonnollinen pidättyminen on niin merkittävää, että niiden jätevedet eivät vaikuta rannikkovesien rehevöitymiseen. Suomen tasavalta lisää tältä osin väliintulokirjelmässään, että tällainen luonnollinen puhdistusprosessi voidaan ottaa huomioon arvioitaessa direktiivin mukaisesti, onko typen poisto tarpeen. Komissio puolestaan väittää, että Ruotsin kuningaskunnan ilmoittamat pidättymisluvut eivät mahdollista riittävää typen poistoa ja että sen laskelmat perustuvat typen vähenemisen keskiarvoon, mitä direktiivissä 91/271 ei sallita. Pidättymisen ei sen mukaan voida siis katsoa vastaavan kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa taulukossa 2 vahvistettuja riittävää ja pysyvää käsittelyä koskevia vaatimuksia.

27 Komissio toteaa vastauksessaan, että yhteisön ympäristöpolitiikan osalta EY 174 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta ja vakiintuneessa oikeuskäytännössä toistetusta suojelun korkeaa tasoa koskevasta vaatimuksesta, joka perustuu ennalta varautumisen periaatteeseen ja ennalta ehkäisevien toimien periaatteeseen, seuraa, että pilaantuminen on torjuttava ensisijaisesti sen lähteellä. Tältä osin komissio katsoo, että Ruotsin kuningaskunta ei ole osoittanut, että typen poistaminen sekä sisävesistä että rannikkovesistä ei johtaisi Itämeren rehevöitymistilanteen kohentamiseen.

28 Ruotsin kuningaskunta vastaa tältä osin, että typen poisto tilanteissa, joissa paikalliset olosuhteet eivät sitä edellytä, voi edistää syanobakteerien kukintaa. Näissä olosuhteissa – ja koska komissio ei ole esittänyt todisteita siitä, että paikalliset olosuhteet edellyttävät

typen poistoa – ennalta varautumisen periaate johtaa pikemminkin siihen, että tällaista poistoa ei suoriteta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

29 Direktiivin 91/271 5 artiklan 2 kohdasta käy ilmi, että kaikki yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedet, jotka virtaavat haavoittumiselle alttiille alueille, on käsiteltävä kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31.12.1998 alkaen.

30 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin jo todennut, että direktiivin 91/271 5 artiklan 2 kohdan osalta on merkityksetöntä, virtaavatko yhdyskuntajätevedet haavoittumiselle alttiille alueelle suoraan vai välillisesti (ks. vastaavasti asia C-396/00, komissio v. Italia, tuomio 25.4.2002, Kok., s. I-3949, 29–32 kohta). Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, tämä vastaa EY 174 artiklan 2 kohdassa määritettyä yhteisön ympäristöpolitiikan korkeaa suojelutasoa.

31 Direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan mukaan haavoittumiselle alttiiden alueiden määrittely voi perustua rehevöitymiseen, juomaveden valmistukseen tai muihin direktiiveihin perustuviin vaatimuksiin.

32 Käsiteltävänä olevassa asiassa on riidatonta, että Ruotsin kuningaskunta määritteli vuonna 1994 kaikki vesistönsä rehevöitymiselle alttiiksi alueiksi ja että kaikki tämän jäsenvaltion jätevedenpuhdistamot päästävät jätevesiä suoraan tai välillisesti näille alueille.

33 Asianosaisten esittämistä huomautuksista käy ilmi, että yleensä yhtä ravinnetta, oli se sitten fosfori tai typpi, esiintyy vähäisempi määrä suhteessa toiseen ja että tämä vajaus rajoittaa levien tuotantoa. Kyseistä ainetta kutsutaan tämän vuoksi rajoittavaksi tekijäksi. Tietyn alueen vedet voivat olla haavoittumiselle alttiita jommankumman näistä aineista tai näiden molempien osalta. Mainittujen vesien haavoittumiselle alttiuden mukaan fosforin ja/tai typen vähentäminen voi siis rajoittaa levien tuotantoa.

34 Kaikki Ruotsin vesistöt on todettu rehevöitymiselle tai rehevöitymisvaaralle alttiiksi fosforipäästöjen vuoksi. Vain Norjan rajan ja Norrtäljen kunnan välillä sijaitsevat rannikkovedet on määritetty rehevöitymiselle tai rehevöitymisvaaralle alttiiksi typpipäästöjen vuoksi.

35 Näin ollen on todettava, toisin kuin komissio väittää, että Ruotsin kuningaskunta on haavoittumiselle alttiit alueet määrittäessään täsmentänyt, mitä ravinteita on direktiivin 91/271 liitteessä I olevan taulukon 2 mukaisesti poistettava johdettaessa yhdyskuntajätevesiä Ruotsin sisävesiin. Kuten Ruotsin kuningaskunta toteaa, tältä osin ei ole osoitettu mitään eroa rannikkovesien ja sisävesien välillä.

36 Direktiivin 91/271 5 artiklan 3 kohdassa määritellään lisäksi, mitkä säännöt koskevat jätevesien jälkikäsittelyä näillä haavoittumiselle alttiilla alueilla. Tästä säännöksestä, kun se luetaan yhdessä niiden säännösten kanssa, joihin siinä viitataan, käy ilmi, että yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoiden sellaisiin haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, jotka ovat rehevöityviä, johdettavien jätevesien on lisäksi täytettävä kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa taulukossa 2 esitetyt vaatimukset.

37 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että näitä vaatimuksia sovelletaan, jollei direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisen alakohdan säännöksistä muuta johdu (asia C-280/02, komissio v. Ranska, tuomio 23.9.2004, Kok., s. I-8573, 104 ja 105 kohta). Mainitun säännöksen ii alakohdassa säädetään, että sellaisten rannikkovesien osalta, joissa veden on todettu vaihtuvan huonosti tai joihin

johdetaan suuria ravinnemääriä, suurten taajamien jätevesien käsittelyyn olisi sisällytettävä fosforin ja/tai typen poisto, ellei voida osoittaa, että poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen.

38 Kyseisen direktiivin liitteessä I oleva taulukko 2 koskee fosforin ja typen poistoa yhdyskuntajätevesistä. Tämän taulukon otsikon mukaan paikallisten olosuhteiden mukaan käytetään yhtä tai kumpaakin muuttujaa. Typen tai fosforin – tai näiden molempien – poisto riippuu näet paikallisista olosuhteista. Jäsenvaltio voi siis päättää, soveltaako se pitoisuuden vai poistotehon arvoa.

39 On täsmennettävä, että komissio ja Ruotsin kuningaskunta ovat yhtä mieltä siitä, että Itämeren rehevöityminen on merkittävä ympäristöongelma ja että tätä ilmiötä aiheuttaa typen ja fosforin, jotka ovat kuitenkin meren elämälle välttämättömiä aineita, pitoisuuden kasvu.

40 Kuten Ruotsin kuningaskunta on todennut, rehevöitymisongelmaan ei ole olemassa yhtenäistä ratkaisua koko Itämerelle.

41 Näissä olosuhteissa asiakirja-aineistosta ilmenee, että rehevöitymisen vähentämiseksi soveltuvat toimenpiteet eivät Itämeren yhdessä osassa ole samat kuin toisessa. Direktiivissä 91/271 säädetään tältä osin, että jäsenvaltiot harkitsevat paikallisten olosuhteiden perusteella, mitkä aineet – fosfori ja/tai typpi – osaltaan aiheuttavat rehevöitymistä, ja toteuttavat tämän harkinnan perusteella asianmukaiset käsittelytoimenpiteet.

42 Direktiivissä 91/271 ei siten automaattisesti edellytetä typen poistoa, vaikka yhdyskuntajätevedenpuhdistamon jätevedet virtaavat haavoittumiselle alttiilla alueella

sijaitsevaan purkuvesistöön. Se, että purkuvesistö on haavoittumiselle altis, on yhdessä paikallisten olosuhteiden tutkimisen kanssa peruste, jonka mukaan määräytyy, onko typpeä ja/tai fosforia poistettava.

43 Näin ollen ei voida hyväksyä komission tulkintaa, jonka mukaan pelkästään sen perusteella, että yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jätevedet päätyvät haavoittumiselle alttiille alueelle, voitaisiin katsoa, että direktiivissä 91/271 edellytetään typen jälkikäsittelyä. Kyseisen direktiivin 5 artiklan 5 kohdan mukaan typen poistoa koskeva velvollisuus riippuu siitä, missä määrin sellaisten yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jätevedet, jotka sijaitsevat haavoittumiselle alttiiden merialueiden valuma-alueilla, osaltaan aiheuttavat kyseisten merialueiden pilaantumista.

44 Rajoittavan tekijän määrittäminen ei liity yksinomaan siihen, onko purkuvesistö haavoittumiselle altis, vaan myös siihen, että jätevedet aiheuttavat tämän vesistön pilaantumista, joten ei voida väittää – kuten komissio tekee –, että koska varsinainen Itämeri on hyvin rehevöitynyt sekä typen että fosforin takia ja koska enemmistö Ruotsin sisävesistöistä laskee Itämereen, sekä järviä, jokia että Ruotsin rannikkovesiä olisi pidettävä haavoittumiselle alttiina molempien aineiden osalta.

45 Näistä seikoista seuraa, että toisin kuin komissio väittää, direktiivissä 91/271 ei säädetä yleistä velvollisuutta typen jälkikäsittelyyn kaikkien yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista peräisin olevien jätevesien osalta.

46 Koska direktiivissä 91/271 velvoitetaan fosforin ja/tai typen poistoon paikallisten olosuhteiden mukaan eli sen perusteella, onko purkuvesistö haavoittuvuudelle altis yhden näistä ravinteista tai niiden molempien osalta, ja sen perusteella, aiheuttavatko jätevedet kyseisen vesistön pilaantumista, voidaan kysymyksessä olevia jätevedenpuhdistamoja, joiden jätevedet virtaavat samalle valuma-alueelle, tarkastella yhdessä.

47 Samalla haavoittumiselle alttiin alueen valuma-alueella sijaitsevien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jätevesiä, virtaavatpa ne valuma-alueelle suoraan tai välillisesti, koskevat direktiivin 91/271 5 artiklan 5 kohdan mukaan haavoittumiselle alttiisiin alueisiin sovellettavat vaatimukset vain siltä osin kuin nämä jätevedet osaltaan aiheuttavat tämän alueen pilaantumista. Näiden jätevesien ja haavoittumiselle alttiiden alueiden pilaantumisen välillä on siis vallittava syy-yhteys.

48 Näiden seikkojen valossa on tutkittava, onko komissio näyttänyt toteen tällaisen yhteyden olemassaolon.

49 On palautettava mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 226 artiklan mukaisessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä komission on näytettävä toteen, että jäsenyysvelvoitteita ei ole noudatettu. Juuri komission on esitettävä yhteisöjen tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka ovat välttämättömiä, jotta yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia, onko jäsenyysvelvoitteita jätetty noudattamatta, eikä se voi nojautua olettamuksiin (ks. mm. asia 96/81, komissio v. Alankomaat, tuomio 25.5.1982, Kok., s. 1791, 6 kohta ja asia C-135/05, komissio v. Italia, tuomio 26.4.2007, Kok., s. I-3475, 26 kohta).

50 Kun komissio on esittänyt riittävästi näyttöä, jonka perusteella voidaan osoittaa vastaajana olevan jäsenvaltion alueella tapahtuneiden tosiseikkojen paikkansapitävyys, tämän jäsenvaltion asiana on kiistää esitetyt tiedot ja niistä tehtävät päätelmät perustellusti ja yksityiskohtaisesti (ks. vastaavasti asia 272/86, komissio v. Kreikka, tuomio 22.9.1988, Kok., s. 4875, 21 kohta ja asia C-365/97, komissio v. Italia, tuomio 9.11.1999, Kok., s. I-7773, 84 ja 86 kohta).

51 Ensiksi siltä osin kuin kysymys on muutetussa liitteessä 1 luetelluista jätevedenpuhdistamoista, komissio toteaa, että yhtäältä Eslövin, Kristianstadin ja Jönköpingin jätevedenpuhdistamoilla ei ole valmiuksia poistaa typpeä niiden käsittelemistä yhdyskuntajätevesistä, mutta se ei kuitenkaan näytä tätä toteen. Toisaalta komissio tyytyy toteamaan, että typpeä ei ole poistettu Hönön, Strömstadin, Lidköpingin, Sävsjön, Borgholmin, Bjuvin, Svedalan, Klippanin, Torekovin eikä Åmålin taajamien jätevesistä.

52 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimella ei ole riittävästi tietoja, jotta se voisi arvioida tarkasti sen yhteisön oikeuden rikkomisen laajuuden, josta Ruotsin kuningaskuntaa moititaan, ja siten tutkia, onko jäsenyysvelvoitteita jätetty noudattamatta komission väittämällä tavalla (ks. asia C-195/04, komissio v. Suomi, tuomio 26.4.2007, Kok., s. I-3351, 32 kohta).

53 Siltä osin kuin toiseksi on kysymys muutetuissa liitteissä 2 ja 3 luetelluista jätevedenpuhdistamoista, on muistettava, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on todeta, onko jäsenyysvelvoitteita jätetty väitetyllä tavalla noudattamatta vai ei, myös siltä osin kuin jäsenvaltio, jota asia koskee, ei kiistä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä (ks. vastaavasti asia C-439/99, komissio v. Italia, tuomio 15.1.2002, Kok., s. I-305, 20 kohta ja asia C-43/05, komissio v. Saksa, tuomio 23.2.2006, Kok., s. I-33, 11 kohta).

54 On todettava, että Ruotsin kuningaskunta myöntää itse jättäneensä tältä osin noudattamatta direktiivin 91/271 mukaisia velvoitteitaan. Tämä jäsenvaltio toteaa, että perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä muutetuissa liitteissä 2 ja 3 luetellut jätevedenpuhdistamot eivät täyttäneet kyseisen direktiivin liitteen I nojalla sovellettavia vaatimuksia. Erityisesti Ruotsin kuningaskunnan kirjallisiin kysymyksiin antamista vastauksista käy ilmi, että yhtäältä muutetussa liitteessä 2 luetelluilla jätevedenpuhdistamoilla ei ollut käytettävissään typen poistoon tarvittavaa erityistä teknologiaa. Toisaalta Ruotsin kuningaskunta on myöntänyt, että muutetussa liitteessä 3 luetelluilla jätevedenpuhdistamoilla oli käytettävissään typen poistoon tarvittava erityinen teknologia mutta että näistä puhdistamoista peräisin olevat typpipäästöt ovat niin suuria, että ne vaikuttavat osaltaan rehevöitymiseen korkeista poistomääristä huolimatta.

55 Vaikka oletetaan, että komission kannekirjelmässä käsitellään kokonaisvaltaisesti kaikkia jätevesiä, jotka ovat peräisin yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet päätyvät suoraan haavoittumiselle alttiille alueille tai niiden valuma-alueille, tämä ei estä sitä, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen voitaisiin todeta näistä puhdistamoista joidenkin osalta. Tätä päätelmää tukee se, että Ruotsin kuningaskunta myöntää, että muutetuissa liitteissä 2 ja 3 luetellut jätevedenpuhdistamot eivät täytä direktiivin 91/271 liitteen I nojalla sovellettavia vaatimuksia ja se on nimenomaisesti todennut, että se ei kiistä komission kanteen tätä osaa.

56 Edellä esitetystä seuraa, että Ruotsin kuningaskunta ei ole noudattanut direktiivin 91/271 mukaisia velvoitteitaan siltä osin kuin kysymys on muutetuissa liitteissä 2 ja 3 lueteltujen jätevedenpuhdistamoiden typpipäästöistä.

57 Kolmanneksi siltä osin kuin kysymys on Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 4 luetelluista jätevedenpuhdistamoista yhtäältä ja tämän vastineen liitteessä 5 luetelluista jätevedenpuhdistamoista toisaalta, joiden osalta erityinen välineistö typen poistoa varten ei Ruotsin kuningaskunnan mukaan ole tarpeen, koska niiden jätevedet eivät osaltaan vaikuta haavoittumiselle alttiiden alueiden rehevöitymiseen, on tutkittava, onko komissio näyttänyt toteen, että näiden puhdistamoiden jätevedet osaltaan vaikuttavat näiden alueiden rehevöitymiseen.

58 Tältä osin on todettava, kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, että nämä puhdistamot sijaitsevat valuma-alueilla, joiden purkuvesistöt ovat yhtäältä Pohjanlahti, joka on Itämeren haara, ja toisaalta varsinainen Itämeri.

Jätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen

59 Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 5 mainituista jätevedenpuhdistamoista eräät johtavat jätevetensä suoraan tai välillisesti Perämereen ja toiset taas johtavat jätevetensä suoraan tai välillisesti Selkämereen. On siis mahdollista tutkia yhdessä niitä kysymyksessä olevia vedenpuhdistamoja, joiden jätevedet virtaavat samalle valuma-alueelle.

60 Ensiksi yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamot, jotka johtavat jätevetensä joko suoraan Perämereen tai sen valuma-alueelle, ovat Haaparannan,

Luulajan, Piitimen, Skellefteån ja Uumajan sekä vastaavasti Kiirunan, Jällivaaran ja Bodenin jätevedenpuhdistamot.

61 Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että Perämeri on Itämeren ainoa merkittävä alue, joka ei yleisesti ottaen ole rehevöitynyt. Komissio myöntää lisäksi, että fosfori on Perämerellä rajoittava tekijä.

62 Näissä olosuhteissa komissio ei ole näyttänyt toteen, että Perämerellä vallitsevien olosuhteiden takia Ruotsin kuningaskunnan olisi edellytettävä typen jälkikäsittelyä kaikissa yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa, joiden jätevedet virtaavat Perämereen.

63 Toiseksi yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat joko suoraan Selkämereen tai sen valuma-alueelle, ovat Örnsköldsvikin, Härnösandin, Timrån, Sundsvallin, Hudiksvallin, Söderhamnin ja Gävlen puhdistamot sekä vastaavasti Sollefteån, Östersundin, Åren, Ljusdalin, Bollnäsin, Moran, Falunin, Borlängen, Avestan ja Sandvikenin puhdistamot.

64 Asianosaiset ovat eri mieltä yhtäältä siitä, esiintyykö Selkämeressä rehevöitymistä ja miten rajoittava tekijä tällä merellä määritetään, ja toisaalta siitä, kulkeutuuko Pohjanlahdesta peräisin olevaa ja varsinaiseen Itämereen saakka laskeutuvaa typpeä ja mitkä ovat tämän kulkeutumisen mahdolliset vaikutukset.

– Rehevöitymisen esiintyminen ja rajoittavan tekijän määrittäminen Selkämerellä

65 Ruotsin kuningaskunnan asiakirja-aineistoon liittämien tutkimustulosten mukaan Pohjanlahti, Selkämeri mukaan luettuna, on ainoa Itämeren osa-alue, jossa ei esiinny selviä merkkejä rehevöitymisestä.

66 Komissio perustaa väitteensä siitä, että typpi on merkittävä rehevöitymistä rajoittava tekijä Selkämerellä, vuoden 2003 tutkimukseen.

67 Tästä tutkimuksesta käy kuitenkin ilmi, että yleisesti on todettu, että Pohjanlahden avovesillä ei ole rehevöitymisongelmaa.

68 Edellä esitetystä seuraa, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että typpi olisi merkittävä rehevöitymistä rajoittava tekijä Selkämeren avovesillä.

69 Vuoden 2003 tutkimuksen päätelmien mukaan rehevöityminen on ongelma varsinaisella Itämerellä, Kattegatissa, Sundissa ja Selkämeren rannikkoalueilla, joissa veden vaihtuminen on vähäistä ja ravinnepitoisuudet korkeita.

70 Rannikkovesistä vuoden 2003 tutkimuksessa todetaan, että ne kärsivät rehevöitymisestä vähäisen veden vaihtumisen ja vesistön korkean ravinnepitoisuuden vuoksi. Tässä tutkimuksessa todetaan lisäksi, että fosfori on pääasiallinen rajoittava tekijä Ruotsin rannikkovesissä.

71 Tältä osin on otettava huomioon direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisen alakohdan ii alakohta, jossa todetaan, että rannikkovesillä, joissa veden on todettu vaihtuvan huonosti tai joihin johdetaan suuria ravinnemääriä, pienistä taajamista tulevalla kuormituksella on yleensä vain vähäinen merkitys, mutta suurten taajamien jätevesien käsittelyyn olisi sisällytettävä fosforin ja/tai typen poisto, ellei voida osoittaa, että poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen.

72 Vuoden 2003 tutkimus osoittaa tältä osin, että typen poiston tehokkuudesta on edelleen epäilyksiä, ja siinä todetaan, että typpikuormituksen vähentämisellä on vain vähäinen vaikutus rehevöitymiseen niissä Itämeren osissa, joissa fosfori on rajoittava tekijä.

73 Ruotsin kuningaskunta toteaa lisäksi – ilman, että komissio olisi esittänyt vastanäyttöä –, että typen poistamisesta seuraa, että typen kulkeutuminen Perämerestä Selkämereen vähenee noin 19 tonnia, mikä on vähemmän kuin 0,1 prosenttia typen kokonaiskulkeutumisesta näiden kahden merialueen välillä. Pohjanlahdella tapahtuvan typen poiston vaikutus varsinaisen Itämeren rehevöitymistasoon on näin ollen merkityksetön.

74 Näissä olosuhteissa on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että Ruotsin kuningaskunnan olisi Selkämerellä vallitsevien olosuhteiden takia edellytettävä typen jälkikäsittelyä kaikissa sellaisissa yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa, joiden jätevedet virtaavat Selkämereen.

– Pohjanlahdesta peräisin olevan ja varsinaiseen Itämereen laskeutuvan typen kulkeutuminen ja tämän kulkeutumisen mahdolliset vaikutukset

75 Komissio väittää, että joka tapauksessa huomattava määrä ravinteita kulkeutuu eri merialtaiden välillä. Suoraan tai välillisesti Perämereen tulevasta typen kokonaiskuormituksesta 62 prosenttia kulkeutuu sen mukaan sitten Selkämereen, joka on merialue, jossa typpi on merkittävä rajoittava tekijä.

76 Yhtäältä on totta, kuten komissio ja Ruotsin kuningaskunta toteavat, että typen käsittelyä koskevaa velvollisuutta on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti siten, että otetaan samalla huomioon sekä sisävesien että rannikon purkuvesien haavoittumiselle alttius. On kuitenkin otettava huomioon, että valuma-alueen käsitteellä on rajat. Tältä osin on todettava, että komissio myönsi istunnossa, että toisin kuin sen vastauksen 44 kohdasta käy ilmi, se ei väitä, että Perämerta ja Selkämerta voidaan pitää varsinaisen Itämeren valuma-alueina.

77 Toisaalta siltä osin kuin kysymys on Ruotsin kuningaskunnan väitteestä, jonka mukaan vesien vaihtuminen Perämeren, Selkämeren ja varsinaisen Itämeren välillä on äärimmäisen vähäistä, on todettava, kuten yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että Itämeri ei ole syvä, mikä ei edesauta vesien vaihtumista. Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteestä 11, jossa esitetään Itämeren topografia, käy lisäksi ilmi, että Perämeren ja Selkämeren välillä veden vaihtumista rajoittavat Merenkurkun saariston pohjoispuolella sijaitsevat luonnolliset esteet. Tämän kartan mukaan Perämerta ja Selkämerta yhdistävät matalikot, joiden vesien enimmäissyvyys on 25 metriä. Tätä toteamusta vahvistaa lisäksi mainitussa muistiossa oleva liite 12, joka kuvaa Itämeren merenpohjan profiilia.

78 Näissä olosuhteissa on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että ei olisi olemassa mitään fyysistä estettä, joka rajoittaisi typen kulkeutumista asianomaisten merialtaiden välillä.

79 Kuten julkisasiamies on lisäksi todennut ratkaisuehdotuksensa 93 kohdassa, Selkämeri on tehokas typpinielu. Vuoden 2003 tutkimuksessa myönnetään lisäksi, että typpeen liittyvät rehevöitymisongelmat Pohjanlahdella ovat vähäisempiä ja että vain vähäinen määrä typpeä kulkeutuu varsinaiseen Itämereen asti. Matalikot ja se, että Pohjanlahti kapenee Ahvenanmaan saariston ympärillä, tekevät myös mahdolliseksi oletuksen siitä, että tällainen topografia ei edesauta veden ja näin ollen typen kulkeutumista.

80 Vaikka Pohjanlahden ja varsinaisen Itämeren välillä tapahtuukin typen kulkeutumista, komissio ei ole osoittanut, että se, että Perämerestä ja Selkämerestä valuu vesiä varsinaiseen Itämereen, merkitsisi sitä, että Pohjois-Ruotsin alueilta, joilla sijaitsevat jätevedenpuhdistamot eivät poista typpeä, kulkeutuisi merkittävä määrä typpisaastetta.

81 Tältä osin on todettava, että asianosaiset ovat yksimielisiä siitä, että noin 11 prosenttia Selkämeressä esiintyvän typen kokonaismäärästä kulkeutuu varsinaiseen Itämereen.

82 Kuten asiakirja-aineistosta ja Ruotsin kuningaskunnan istunnossa esittämistä huomautuksista kuitenkin käy ilmi, käsiteltävänä olevassa asiassa merkityksellinen prosenttiosuus on se, joka kuvaa sellaisten yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen, Itämereen kulkeutuvien typpipäästöjen määrää. Typen kokonaisvirtaa ei sitä vastoin käsiteltävänä olevassa asiassa voida pitää merkityksellisenä seikkana määritettäessä, onko näistä puhdistamoista peräisin olevan typen osalta suoritettava jälkikäsittely.

83 Asiakirja-aineiston perusteella voidaan todeta, että ravinteet, myös typpi, ovat peräisin monenlaisesta ihmisten toiminnasta ja ne päätyvät lopulta mereen ensiksikin

ilmakehään joutuvista päästöistä ja niiden laskeumista, toiseksi rannikolla sijaitsevista pistekuormituslähteistä tai valuma-alueilta, joilta ne kulkeutuvat jokien mukana, ja kolmanneksi hajakuormituslähteiden päästöistä.

84 Tältä osin voidaan asiakirja-aineiston perusteella päätellä, että yhtäältä Pohjanlahdessa esiintyvän typen määrästä suuri osa on peräisin hajakuormituslähteiden päästöistä. Toisaalta tässä ryhmässä maatalous on ihmisen toimintaa, joka on vastuussa suurimmasta osasta typpipäästöjä.

85 Tästä seuraa, että yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista peräisin olevien typpipäästöjen määrä ei vastaa komission mainitsemaa typen määrää.

86 Näissä olosuhteissa on vaikea käsittää, mitä komission esittämä 62 prosentin kulkeutumisaste vastaa. Tämä luku ei missään tapauksessa voi vastata yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevien jätevedenpuhdistamoiden jätevesiin sisältyvän typen määrää.

87 Ruotsin kuningaskunta esitti istunnossa, että typen kulkeutumisprosentti, johon sisältyvät ainoastaan kyseisistä jätevedenpuhdistamoista peräisin olevat tämän ravinteen päästöt, on noin 1,2 prosenttia.

88 Näissä olosuhteissa komissio ei ole näyttänyt toteen, että sellaisista yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevistä jätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahdesta varsinaiseen Itämereen, peräisin olevaa typen kulkeutumista voitaisiin pitää merkittävänä sillä tavoin, kuin on esitetty oikeuskäytännössä, jonka mukaan rehevöityviin vesiin laskevista yhdyskuntajätevesistä syntyvää typpivirtausta on pidettävä merkityksellisenä, jos se edustaa 10:tä prosenttia tai enemmän typen kokonaisvirtauksesta (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Ranska, tuomion 77 kohta).

89 Itämeri-sopimuksessa tarkoitettu Helcom (Helsingin komissio) hyväksyi lisäksi 15.11.2007 Krakovassa pidetyssä ministerikokouksessa Itämeren toimintasuunnitelman (Helcom Baltic Sea Action Plan). Tässä suunnitelmassa, josta keskusteltiin istunnossa, määritellään typpi- ja fosforipäästöjen katto ja typen ja fosforin poistotarve Itämeren eri osissa. Siitä käy ilmi, että Perämeren ja Selkämeren osalta typpeä ei ole tarpeen vähentää.

90 Vaikka on totta, että tässä toimintasuunnitelmassa pyritään samanaikaisesti typen vähentämiseen varsinaisessa Itämeressä 94 000 tonnilla vuodessa, on todettava, että tämä vaatimus ei koske Ruotsin kuningaskuntaa. Se koskee sen sijaan niitä valtioita, jotka ovat varsinaisen Itämeren valuma-alueella.

91 Näissä olosuhteissa on todettava, että komissio ei ole esittänyt näyttöä yhtäältä siitä, että sisävesistä ja Perämeren rannikkovesistä peräisin olevat typpipäästöt osaltaan vaikuttaisivat Selkämeren rehevöitymiseen, eikä toisaalta siitä, että typpi olisi pääasiallinen rehevöitymistä rajoittava tekijä Selkämerellä.

92 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen, peräisin oleva typen määrä vaikuttaa osaltaan varsinaisen Itämeren rehevöitymiseen. Komissio ei siis ole näyttänyt toteen, että Ruotsin kuningaskunnan olisi edellytettävä typen jälkikäsittelyä jokaisessa yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa, jonka jätevedet virtaavat Pohjanlahteen.

93 Näissä olosuhteissa on katsottava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että Ruotsin kuningaskunta olisi jättänyt noudattamatta direktiivin 91/271 mukaisia velvoitteitaan

siltä osin kuin kysymys on jokaisesta yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamosta, jonka jätevedet virtaavat Pohjanlahteen.

Jätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat varsinaisen Itämeren valuma-alueelle

94 Siltä osin kuin kysymys on Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 4 lueteltujen, Etelä-Ruotsin sisämaassa sijaitsevien yli 10 0000 avl:n taajamien jätevesiä käsittelevien jätevedenpuhdistamoiden, jotka sijaitsevat valuma-alueella, jonka vedet valuvat typen osalta haavoittuviin rannikkovesiin Norjan rajan ja Norrtäljen kunnan välillä, jätevesistä, Ruotsin kuningaskunta toteaa, että typen jälkikäsittely ei ole tarpeen, koska luonnollinen pidättymisilmiö mahdollistaa tämän ravinteen riittävän poiston.

95 Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta käy tältä osin ilmi, että pidättyminen on luonnonmukainen prosessi järvissä ja joissa, jotka vangitsevat suurimman osan typpipäästöistä ja muuttavat ne harmittomaksi kaasuksi, kuten on myös jätevedenpuhdistamoissa typen poistamiseksi käytetyssä menettelyssä. Pidättymistä tapahtuu erityisesti allasmuodostumissa, joissa veden virtaus hidastuu ja veden viipymä on tyypillisesti vuosia. Pidättymistä tapahtuu siten, että typpeä poistuu joko orgaanisen aineen mukana järvialtaiden pohjasedimentteihin tai pieneliöiden aikaansaamaan nitrifikaatio-denitrifikaatio-prosessin kautta typpikaasuna ilmakehään.

96 Komissio ei kiistä, että pidättyminen on vedessä tapahtuva kemiallinen prosessi, joka vähentää typpipitoisuutta, mutta toteaa, että tätä prosessia ei voida käyttää sen sijasta, että jätevedenpuhdistamot poistavat typpeä direktiivissä 91/271 tarkoitetuin tavoin,

koska tämä olisi vastoin ennalta varautumisen periaatetta. Komissio katsoo lisäksi, että typen pidättymisprosessi ei poista typpeä pysyvästi ja että siihen vaikuttavat kausivaihtelut.

97 On todettava ensiksi, että mikään direktiivin 91/271 säännöksistä ei estä sitä, että typen luonnollista pidättymistä voitaisiin pitää menetelmänä typen poistamiseksi yhdyskuntajätevesistä.

98 Komission väitteestä, jonka mukaan typen pidättymisprosessi on liian epävakaa huomioon otettavaksi, on todettava, että Ruotsin kuningaskunta on huomauttanut, että laskelmat kunkin taajaman jätevesistä haavoittumiselle alttiissa rannikkovesissä perustuvat taajaman tosiasiallisiin jätevesiin yhdistettynä itsenäisesti laskettuun pidättymiseen. Käytettyyn menetelmään sisältyvät typpipitoisuutta eri vesistöissä koskevat tosiasialliset mittaustulokset, ja laskelmat perustuvat tavallisesti mittausohjelmaan, joka on toteutettu jopa 10 vuotta kestäneenä ajanjaksona. Tästä seuraa, että laskelmissa otetaan myös huomioon veteen palannut typpi, ja tämä tulos kuvaa siis nettopidättymistä, johon sisältyy kaikki typpi, myös aiemmin pidättynyt ja uudelleen vapautunut typpi.

99 Tämän jälkeen on todettava, että itse vuoden 2003 tutkimuksessa myönnetään, että luonnollinen pidättyminen on laillisesti hyväksytty vaihtoehto.

100 On lopuksi syytä palauttaa mieleen, kuten tämän tuomion 47 kohdassa on todettu, että jätevesien ja haavoittumiselle alttiiden alueiden pilaantumisen välillä on oltava riittävä syy-yhteys. Vaikka näin ollen varsinaisen Itämeren vesistö kärsii rehevöitymisestä erityisesti typen vuoksi, on niin, että kaikilta näiltä puhdistamoilta ei tule edellyttää typen jälkikäsittelyä niin kauan, kuin komissio ei ole näyttänyt toteen, että yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden typpipäästöt, jotka virtaavat varsinaiseen Itämereen, osaltaan vaikuttavat tämän meren rehevöitymiseen.

101 Kuten lisäksi julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 82 kohdassa, direktiivin 91/271 liitteessä I olevassa taulukossa 2 ei vaadita jälkikäsittelyn yhteydessä täydellistä puhdistamista, vaan typen suhteen 10 000–100 000 avl:n taajamien osalta vähennystä, jonka perusteella voidaan saavuttaa 15 mg/l:n arvo tai vähintään 70–80 prosentin vähennys. Välillinen typpipäästö typen osalta haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin synnyttää siis velvollisuuden poistaa typpeä vain, jos jätevedenpuhdistamolta yli 30 prosenttia yhdyskuntajäteveden sisältämästä typestä päätyy haavoittumiselle alttiille alueelle.

102 On siis ratkaistava, onko komissio näyttänyt toteen, että kysymyksessä olevien puhdistamoiden jätevedet eivät ole näiden vaatimusten mukaisia.

103 Ensiksi – kuten Ruotsin kuningaskunta toteaa – tämän jäsenvaltion alueella on runsaasti järviä ja jokia. Ruotsin kuningaskunta on myös todennut, että kuluu pitkä aika, ennen kuin vesisysteemiin joutunut typpi saavuttaa rannikon, ja että typen luonnollinen erottamisprosessi ehtii siis vaikuttaa jätevedessä pitkän ajan. Näin ollen on todettava, että Ruotsin alueen luonnolliset ominaispiirteet vaikuttavat typen pidättymiselle suotuisilta.

104 Ruotsin kuningaskunta on todennut yhtäältä – komission esittämättä tältä osin vastaväitteitä –, että klassinen jätevedenpuhdistamo, jossa on valmiudet mekaanista, biologista ja kemiallista puhdistusta varten, poistaa aina jonkin verran typpeä, vaikka se ei olekaan erityisesti varustettu tähän tarkoitukseen. Tällainen puhdistamo poistaa typpeä keskimäärin 30 prosenttia. Toisaalta Ruotsin kuningaskunnan kirjallisiin kysymyksiin esittämässä vastauksessa antamista tiedoista ilmenee, että vuonna 2008 tehtyjen laskelmien mukaan typen poistumista osoittava luku on Filipstadin jätevedenpuhdistamon osalta 54 prosenttia, Kumlan 81 prosenttia, Flenin 47 prosenttia, Nässjön 92 prosenttia, Tranåsin 74 prosenttia, Vimmerbyn 70 prosenttia ja Olofströmin jätevedenpuhdistamon osalta 48 prosenttia.

105 On todettava, että näissä olosuhteissa komissio ei ole näyttänyt toteen, että kunkin Ruotsin kuningaskunnan vastineen liitteessä 4 luetellun puhdistamon osalta ei olisi mahdollista saavuttaa direktiivissä 91/271 edellytettyä typen poiston vähimmäismäärää yhteisvaikutuksella, joka syntyy jätevedenpuhdistamoiden typen poistosta yhtäältä ja luonnollisen pidättymisen kautta toisaalta.

106 Näin ollen on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen tapahtuneeksi väittämäänsä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä näiden puhdistamoiden osalta.

107 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että Ruotsin kuningaskunta ei ole noudattanut direktiivin 91/271 5 artiklan 2, 3 ja 5 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että muutetuissa liitteissä 2 ja 3 lueteltujen yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen jätevedet, jotka johdetaan suoraan haavoittumiselle alttiille alueille tai niiden valuma-alueille, täyttävät direktiivin 91/271 liitteessä I säädetyt olennaiset vaatimukset.

108 Kanne hylätään muilta osin.

Oikeudenkäyntikulut

109 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Komissio on pääosin hävinnyt asian, mutta koska Ruotsin kuningaskunta ei ole vaatinut sen velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, on syytä määrätä, että asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

110 Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Ruotsin kuningaskunta ei ole noudattanut yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21.5.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 27.2.1998 annetulla komission direktiivillä 98/15/EY, 5 artiklan 2, 3 ja 5 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että sen vastineen liitteissä 2 ja 3, sellaisina kuin ne ovat muutettuina sen vastauksella, lueteltujen yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen jätevedet, jotka johdetaan suoraan haavoittumiselle alttiille alueille tai niiden valuma-alueille, täyttävät direktiivin 91/271/ETY liitteessä I säädetyt olennaiset vaatimukset.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Euroopan yhteisöjen komissio, Ruotsin kuningaskunta ja Suomen tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset